

4. PMĮ 2 straipsnio 22 dalies apibendrinto paaiškinimo (komentarų) pakeitimo projekto lyginamasis variantas.

„22. Nuolatinė buveinė – užsienio vieneto veiklos Lietuvos Respublikoje ~~įrašoma~~ **arba Lietuvos vieneto veiklos užsienio valstybėje vieta, įskaitant veiklos vykdymą visoje arba tam tikroje atitinkamos valstybės teritorijoje.** Užsienio vienetas laikomas veikiančiu per nuolatinę buveinę Lietuvos Respublikos teritorijoje, jeigu jis Lietuvos Respublikoje nuolat vykdo veiklą arba vykdo savo veiklą per priklausomą atstovą (agentą);, arba naudoja statybos teritoriją, statybos, surinkimo ar įrangos objektą; arba gamtos ~~išteklių tyrimui~~ **ištekliams tirti** ar ~~gavybai gauti~~ naudoja įrangą arba konstrukciją, įskaitant tam naudojamus gręžinius arba laivus. ~~Nuolatinumo apibrėžimą~~ **Nuolatinumą apibrėžia**, atstovo (agento) statuso priklausomumo ar nepriklausomumo kriterijus nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.“.

(KEISTA: 2018 12 06 įstatymu Nr. XIII-1697 (nuo 2019 01 01))

Komentaras

— 1. Nuolatinę buveinę Lietuvos Respublikoje gali turėti tik toks užsienio vienetas, kuris vykdo veiklą Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tam, kad užsienio vieneto veiklos ryšys su Lietuvos Respublikos teritorija būtų laikomas pakankamu ir kad tokiam užsienio vienetai, kaip vykdančiam veiklą per nuolatinę buveinę, atsirastų prievolė Lietuvos Respublikoje mokėti pelno mokesčių, būtina, kad užsienio vieneto veikla atitiktų bent vieną iš žemiau pateikiamų keturių sąlygų.

~~Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (Žin., 2004, Nr. 63-2243) 5 straipsnyje nurodyta, kad „jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse nustatytos kitokios negu atitinkamų mokesčių įstatymuose apmokestinimo taisyklės ir šios sutartys yra ratifikuotos ir įsigaliojusios ir taikomos Lietuvos Respublikoje, tai viršenybę turi minėtose sutartyse nustatytos taisyklės~~

— 2. Pirmoji sąlyga, kuria remiantis nustatoma, ar užsienio vienetas vykdo veiklą Lietuvos Respublikoje per nuolatinę buveinę, yra tokio vieneto vykdomos veiklos nuolatinumas, t. y. užsienio vienetas laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę Lietuvos Respublikoje, jeigu jis Lietuvos Respublikoje veiklą vykdo nuolat.

~~Finansų ministras 2002 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 54 „Dėl Užsienio vieneto veiklos nuolatinumo apibrėžimo ir Užsienio vieneto atstovo (agento) statuso priklausomumo ar nepriklausomumo kriterijų patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 24-892) patvirtino užsienio vieneto veiklos nuolatinumo apibrėžimą.~~

~~Užsienio vienetas laikomas nuolat veikiančiu per nuolatinę buveinę Lietuvos Respublikoje, jeigu jo veikla atitinka tokius du kriterijus:~~

~~— nėra laikina veikla ir~~

~~— yra užbaigtas komercinis operacijų ciklas.~~

— 2.1. Užsienio vieneto veikla Lietuvos Respublikoje laikoma laikina, jeigu ji trunka trumpiau kaip šešis mėnesius. Laikoma, kad užsienio vienetas pradeda vykdyti veiklą Lietuvos Respublikoje nuo pirmojo sandorio sudarymo dienos, nuo kurios ir pradedamas skaičiuoti šešių mėnesių laikotarpis.

Jeigu užsienio vienetas (generalinis rangovas) darbams atlikti pasitelkia subrangovus, tai laikas, kurio metu darbus atlieka toks subrangovas, nėra įskaitomas į užsienio vieneto veiklos Lietuvoje laiką, jeigu tuo metu generalinis rangovas pats neatlieka jokios veiklos arba jeigu generalinis rangovas ir subrangovas nėra susiję asmenys. Susijusių asmenų sąvoka apibrėžta PMĮ 2 str. 20 dalyje. Kai

subrangovas yra užsienio vienetas, tai jis taip pat gali būti laikomas turinčiu nuolatinę buveinę, jeigu jo veikla atitinka PMĮ 2 str. 22 dalyje apibrėžtą „nuolatinės buveinės“ sąvoką.

1.2. Užbaigtą komercinių operacijų ciklą sudaro trys užsienio vieneto veiklos operacijų etapai:

- pirmąjį etapą sudaro ~~viena arba kelios~~ iš tokių operacijų: rinkodara, įskaitant rinkotyrą, distribucija (paskirstymas), reklama, projektavimo ir tyrinėjimo darbai ir kitos iš esmės panašios operacijos;
- antrąjį etapą sudaro ~~viena arba kelios~~ iš tokių operacijų: sandėliavimas, konsultavimas, užsakymų priėmimas, mokslinio tyrimo, bandomieji, konstravimo ir technologiniai darbai, gamyba, paslaugų teikimas ir kitos iš esmės panašios operacijos;
- trečiąjį etapą sudaro ~~viena arba kelios~~ iš tokių operacijų: pardavimas, tiekimas, pristatymas, apmokėjimas (atlyginimas) ir kitos iš esmės panašios operacijos.

— 2.3. Jeigu užsienio vieneto veikla Lietuvos Respublikos teritorijoje nėra laikina (t.y. trunka šešis arba daugiau mėnesių), nėra užbaigtas komercinis operacijų ciklas, tačiau pats vykdomos veiklos etapas yra savarankiška užsienio vieneto veikla (arba jos dalis), tai toks užsienio vienetas taip pat laikomas nuolat veikiančiu per nuolatinę buveinę Lietuvos Respublikoje.

Jeigu užsienio vieneto veikla Lietuvos Respublikos teritorijoje atitinka laikinos veiklos požymius (t.y. trunka trumpiau kaip šešis mėnesius), tai toks užsienio vienetas taip pat laikomas nuolat veikiančiu per nuolatinę buveinę Lietuvos Respublikoje, jeigu:

- 1) — ši veikla dėl jos specifikos yra trumpalaikė ~~ir~~
— yra užbaigtas komercinis operacijų ciklas, ~~ir~~
— galima aiškiai nustatyti jos vykdymo vietą Lietuvos Respublikoje, ~~ir~~
— pajamos, kurias užsienio vienetas uždirbo iš šios veiklos Lietuvos Respublikoje, yra visos to
— užsienio vieneto pajamos iš šios veiklos; **arba**

- 2) — ši veikla dėl jos specifikos yra trumpalaikė pasikartojanti (periodiškai kasmet) ~~ir~~
— ji vykdoma mažiausiai tris vienas po kito einančius metus, ~~ir~~
— kasmet ji yra užbaigtas komercinis operacijų ciklas. Šiuo atveju užsienio vienetas laikomas
— vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę Lietuvos Respublikoje trečiaisiais ir, jeigu veikla
— nenutraukiama, po jų einančiais metais, o pirmuoju tokios nuolatinės buveinės mokestiniu
— laikotarpiu bus laikomi tie tretieji metai; **arba**

3) užsienio vienetas per mokestinį laikotarpį gavo daugiau kaip 50 000 litų pajamų iš veiklos Lietuvos Respublikoje, išskyrus atvejus, kai užsienio vienetas mokesčių administratoriui pateikia įrodymus, kad šios jo pajamos iš veiklos Lietuvos Respublikoje sudaro mažiau kaip 15 procentų visų užsienio vieneto gaunamų pajamų.

2. Antroji sąlyga, kuria remiantis nustatoma, ar užsienio vienetas vykdo veiklą Lietuvos Respublikoje per nuolatinę buveinę, yra atstovas (agentas), per kurį vykdoma tokia veikla, t.y. užsienio vienetas laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę Lietuvos Respublikoje, jeigu jis Lietuvos Respublikoje nuolatinę savo veiklą vykdo per **priklausomą** agentą (atstovą).

Finansų ministras 2002 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 54 „Dėl Užsienio vieneto veiklos nuolatinumo apibrėžimo ir Užsienio vieneto atstovo (agento) statuso priklausomumo ar nepriklausomumo kriterijų patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 24-892) patvirtino užsienio vieneto atstovo (agento) statuso priklausomumo ar nepriklausomumo kriterijus.

Užsienio vieneto atstovas (agentas) — tai fizinis ar juridinis asmuo, nesvarbu, kaip jis vadinasi (makleris, brokeris, prekybos komisionierius, verslo konsultantas ar kitoks agentas), per kurį užsienio vienetas Lietuvos Respublikoje vykdo veiklą arba jos dalį. Juo gali būti Lietuvos vienetas, kitas užsienio vienetas, nuolatinis ar nenuolatinis Lietuvos gyventojas.

3.1. Laikoma, kad užsienio vienetas savo veiklą vykdo per nepriklausomą atstovą (agentą), jeigu šis atitinka visus žemiau išvardintus kriterijus:

- yra juridškai nepriklausomas nuo užsienio vieneto, kuriam atstovauja, ~~ir~~
- yra ekonomiškai nepriklausomas nuo užsienio vieneto, kuriam atstovauja, ~~ir~~
- veiklą vykdo savo vardu ~~ir~~

— jo įprastinė veikla atitinka užsienio vieneto per jį vykdomą veiklą.

— Atstovas (agentas) laikomas ~~juridiškai nepriklausomu~~ nuo užsienio vieneto, kuriam atstovauja, jeigu jis turi savo klientus, su užsienio vienetu susijęs atstovavimo, pavedimo ar kita sutartimi, kurioje nustatyta jo ekonominė nepriklausomybė.

— Atstovas (agentas) laikomas ~~ekonomiškai nepriklausomu~~ nuo užsienio vieneto, kuriam jis atstovauja, jeigu jis gauna atlyginimą už tarpininkavimo paslaugas ir pats dengia savo išlaidas. Jeigu užsienio vienetas savo veiklą Lietuvos Respublikoje vykdo per nepriklausomą atstovą (agentą), tai nėra laikoma, kad jis vykdo veiklą per nuolatinę buveinę.

— Tačiau minėtame įsakyme numatytos dvi išimtys, kada užsienio vienetas laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę net ir tuo atveju, kai ši veikla vykdoma per nepriklausomą atstovą (agentą):

1) kai toks atstovas (agentas) atstovauja tik vienam užsienio vienetui ir pajamos iš tokio atstovo (agento) veiklos sudaro žymią dalį atstovaujamo užsienio vieneto ir/arba atstovo (agento) pajamų; arba

— 2) kai toks atstovas (agentas) tik formaliai (forma, o ne turiniu) atitinka nepriklausomo atstovo (agento) kriterijus.

— 3.2. Užsienio vienetas savo veiklą vykdo per priklausomą atstovą (agentą), jeigu šis neatitinka bent vieno iš aukščiau išvardytų nepriklausomam agentui taikomų kriterijų.

Jeigu užsienio vienetas savo veiklą Lietuvos Respublikoje vykdo per priklausomą atstovą (agentą), tai laikoma, kad jis vykdo veiklą per nuolatinę buveinę. Tačiau minėtame įsakyme numatytos dvi išimtys, kada užsienio vienetas nelaikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę net ir tuo atveju, kai ši veikla vykdoma per priklausomą atstovą (agentą):

1) kai toks atstovas (agentas) atstovaujamam užsienio vienetui teikia visą informaciją apie savo veiklą, tačiau

toks atstovas (agentas) atitinka kitus nepriklausomo atstovo (agento) kriterijus; arba

— 2) toks atstovas (agentas) tik formaliai (forma, o ne turiniu) atitinka priklausomo atstovo (agento) kriterijus.

— 4. Trečioji sąlyga, kuria remiantis nustatoma, ar užsienio vienetas vykdo veiklą Lietuvos Respublikoje per nuolatinę buveinę, yra statybos teritorija, statybos, surinkimo ar įrangos objektas, t.y. užsienio vienetas laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę Lietuvos Respublikoje, jeigu jis Lietuvos Respublikoje naudoja statybos teritoriją, statybos, surinkimo ar įrangos objektą.

Statybos teritorija — tai statybos darbų vieta. Statyba — tai veikla, kurios tikslas yra pastatyti (sumontuoti, nutiesti) naują, rekonstruoti, remontuoti ar griauti esamą statybos objektą. Tai gali būti ne tik gyvenamasis, pramonės, komercijos ar kitas pastatas, bet taip pat tiesiniai (keliai, kanalai, vamzdynai, inžineriniai tinklai ir pan.), statybos objekto sklypas, tiltai, viadukai, hidrotechnikos įrenginiai, rezervuarai ir kita. Ne visi statybos objektai turi fiksuotą veiklos vietą, pvz., tiesiant kelius ar vamzdynus, vienoje atkarpoje užbaigti darbai pradedami kitoje, tačiau, nustatant, ar nuolatinė buveinė yra ar ne, visas toks statybos objektas bus laikomas statybos teritorija, neatsižvelgiant į atskirų atkarpų geografinę vietą, darbų jose trukmę ir seką.

Užsienio vienetas, Lietuvos Respublikoje naudojantis statybos teritoriją, statybos, surinkimo ar įrangos objektą, laikomas turinčiu nuolatinę buveinę, nuo pirmojo sandorio sudarymo dienos, neatsižvelgiant į jo vykdomos veiklos trukmę, į vykdomos veiklos pertraukas ir į tai, ar tokius darbus vykdo pats užsienio vienetas, ar jie vykdomi per subrangovus.

Tuo atveju, kai statybos teritoriją Lietuvoje naudoja užsienio vienetas, kuris yra rezidentas valstybės, su kuria Lietuva yra sudariusi ir taiko dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartį, bus laikoma, kad tokia įmonė vykdo veiklą per nuolatinę buveinę Lietuvoje tik tuo atveju, jeigu ta veikla atitinka sutartyje nustatytas sąlygas, t. y. ji Lietuvoje vykdoma sutartyje nustatytą laikotarpį.

— 5. Ketvirtoji sąlyga, kuria remiantis nustatoma, ar užsienio vienetas Lietuvos Respublikoje vykdo veiklą per nuolatinę buveinę, yra gamtos išteklių tyrimui ar gavybai naudojama įranga arba konstrukcija, t.y. užsienio vienetas laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę Lietuvos

Respublikoje, jeigu jis gamtos išteklių tyrimui ar gavybai Lietuvos Respublikoje naudoja įrangą arba konstrukciją, įskaitant tam naudojamus gręžinius ir laivus.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo (1992 m. sausio 1 d. įstatymas Nr. I-2223; Žin., 1992, Nr. 5-75; 2002, Nr. 2-49) 1 str. 3 punkte *gamtos ištekliai* apibrėžti kaip gyvosios ir negyvosios gamtos elementai, kuriuos žmogus naudoja arba gali naudoti savo poreikiams.

— Gamtos išteklių tyrimo ir gavybos darbai gali būti atliekami bet kurioje Lietuvos Respublikos teritorijos, apibrėžtos PMĮ 2 str. 17 dalyje, dalyje. *Tyrimas* — tai darbai, atliekami ruošiant gamtos išteklius gavybai ar naudojimui ir siekiant gauti apie juos žinių, reikalingų priimti sprendimams. Šie darbai apima eksploatacinių gręžinių gręžimą, geofizinius, inžinierinius geologinius, geotechninius tyrimus ir kita.

— Gamtos išteklių tyrimui ar gavybai naudojama įranga arba konstrukcija gali būti tiek stacionari, tiek kilnojama, ji taip pat apima gręžinius, laivus, platformas ir pan.

Kai užsienio vienetas gamtos išteklių tyrimo ar gavybos reikalams Lietuvos Respublikos teritorijoje naudoja įrangą arba konstrukciją, jis laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę.

— Tuo atveju, kai gamtos išteklių tyrimui ar gavybai įrangą arba konstrukciją Lietuvoje naudoja užsienio vienetas, kuris yra rezidentas valstybės, su kuria Lietuva yra sudariusi ir taiko dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartį, bus laikoma, kad tokia įmonė vykdo veiklą per nuolatinę buveinę Lietuvoje tik tuo atveju, jeigu ta veikla atitinka sutartyje nustatytas sąlygas, t. y. ji Lietuvoje vykdoma sutartyje nustatytą laikotarpį.

— 6. Užsienio valstybių įmonių filialai bei užsienio valstybių bankų filialai (skyriai) laikomi nuolatinėmis buveinėmis PMĮ tikslams, jeigu atitinka PMĮ 2 str. 22 dalyje išvardytas sąlygas.

— Remiantis Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso (Žin., 2000, Nr. 74-2262) 2:56 straipsnio nuostatomis, Juridinio asmens atstovybė yra juridinio asmens padalinys, turintis savo buveinę ir turintis teisę atstovauti juridinio asmens interesams ir juos ginti, sudaryti sandorius bei atlikti kitus veiksmus juridinio asmens vardu, vykdyti eksporto ir importo operacijas, tačiau tik tarp užsienio juridinių asmenų ar kitų organizacijų, įsteigusių atstovybę, arba su ja susijusių įmonių, įstaigų ar organizacijų ir atstovybės. Juridinio asmens atstovybė nėra juridinis asmuo.

— Tačiau tais atvejais, kai užsienio vienetas per tokią atstovybę vykdo veiklą, atitinkančią PMĮ 2 str. 22 dalyje išvardytas sąlygas, jis šio įstatymo tikslams laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę.

— 7. Nuolatinės buveinės registruojamos Mokesčio mokėtojų registre. Mokesčio mokėtojų registro nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. rugsėjo 6 d. nutarimu Nr. 1059 „Dėl Mokesčio mokėtojų registro įsteigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. 77-2333; 2000, Nr. 79). Užsienio valstybių įmonių nuolatinės buveinės, kurių teisinis įregistravimas Lietuvos Respublikos įstatymuose nenumatytas, privalo šiame registre registruotis pagal veiklos vykdymo vietą ne vėliau, kaip per 5 dienas nuo prievolės mokėti mokesť atsiradimo.

— 8. Jeigu, remiantis dvigubo apmokestinimo išvengimo sutarties nuostatomis, užsienio vienetas nėra laikomas Lietuvoje vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę, tačiau toks užsienio vienetas laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę remiantis PMĮ nuostatomis, tai tokia nuolatinė buveinė turi būti registruojama Lietuvoje, tačiau ataskaitas bei deklaracijas privalo pateikti ir pelno mokesť mokėti tik tada, kai įvykdo dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartyje nustatytas nuolatinėi buveinei būtinas sąlygas.

— Jeigu, remiantis dvigubo apmokestinimo išvengimo sutarties nuostatomis, užsienio vienetas laikomas Lietuvoje vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę, tačiau užsienio vieneto per tą nuolatinę buveinę gaunamas visas pelnas arba jo dalis yra neapmokestinama, tai tokia nuolatinė buveinė privalo tvarkyti apskaitą, teikti deklaracijas ir ataskaitas bei vykdyti mokesčius išskaičiuojančio asmens prievolės taip, kaip ir kitos nuolatinės buveinės, tačiau pati pelno mokesčio nemoka, arba moka tik nuo tos pelno dalies, kuri pagal dvigubo apmokestinimo išvengimo sutarties nuostatas gali būti apmokestinama Lietuvoje.

Pavyzdys

~~Užsienio vienetas, oro transporto kompanija, įsteigė Lietuvoje atstovybę, kuri užsiima kompanijos teikiamų paslaugų reklama, parduoda bilietus tos kompanijos oro linijomis skrendantiems keleiviams, atstovybėje dirbantys darbuotojai aptarnauja (patikrina, papildoma degalais, reikalui esant, remontuoja ir pan.) atskrendančius kompanijos lėktuvus. Be to, užsienio vieneto atstovybė teikia turizmo paslaugas.~~

~~Remiantis PMĮ 2 str. 22 dalimi, toks užsienio vienetas laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę Lietuvoje, todėl privalo registruotis mokesčių mokėtoju, vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę.~~

~~Remiantis Lietuvos ir tos užsienio valstybės dvigubo apmokestinimo išvengimo sutarties nuostatomis, užsienio vieneto pelnas, gaunamas vykdant tarptautinius oro pervežimus, Lietuvoje neapmokestinamas. Todėl nuolatinė buveinė moka pelno mokestį tik nuo tų pajamų, kurias gauna iš turizmo paslaugų, kadangi šios pajamos nėra susijusios su kompanijos vykdomu tarptautiniu pervežimu.~~

~~9. Nuolatinės buveinės:~~

- ~~— mokestinis laikotarpis nustatomas remiantis PMĮ 6 str. 1, 2 ir 5 dalimis;~~
- ~~— mokesčio bazė nustatoma remiantis PMĮ 4 str. 3 d. 1 punktu;~~
- ~~— pelno mokesčio tarifas nustatytas PMĮ 5 str. 1 d. 1 punkte;~~
- ~~— apmokestinamasis pelnas apskaičiuojamas remiantis PMĮ 11 str. 2 dalimi.~~

~~(pakeista pagal 2009-07-02 VMI prie FM raštą Nr. (18.10-31-1)-R-6359)~~

1. Šioje straipsnio dalyje nustatyta, kad nuolatinė buveinė laikoma:

- 1) užsienio vieneto ūkinės-komercinės veiklos vieta Lietuvos Respublikoje;**
- 2) vieta, kurioje Lietuvos vienetas vykdo ūkinę-komercinę veiklą užsienio valstybėje, įskaitant, kai veikla vykdoma visoje arba tam tikroje atitinkamos valstybės teritorijoje.**

Nuolatinės buveinės sąvoka yra esminė, paskirstant vienos valstybės rezidentų, vykdančių ūkinę komercinę veiklą kitoje valstybėje, pajamų iš tokios veiklos apmokestinimo teises tarp skirtingų valstybių.

2. Tam, kad užsienio vieneto veiklos ryšys su Lietuvos Respublikos teritorija būtų laikomas pakankamu ir kad tokiame užsienio vienete, kaip vykdančiam veiklą per nuolatinę buveinę, atsirastų prievolė Lietuvos Respublikoje mokėti pelno mokestį, būtina, kad užsienio vienetas Lietuvos Respublikoje:

- nuolat vykdytų veiklą arba
- vykdytų savo veiklą per priklausomą atstovą (agentą), arba
- naudotų statybos teritoriją, statybos, surinkimo ar įrangos objektą, arba
- gamtos ištekliams tirti ar gauti naudotų įrangą arba konstrukciją, įskaitant tam naudojamus gręžinius arba laivus.

3. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnyje nustatyta, kad „jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse nustatytos kitokios negu atitinkamų mokesčių įstatymuose apmokestinimo taisyklės ir šios sutartys yra ratifikuotos ir įsigaliojusios ir taikomos Lietuvos Respublikoje, tai viršenybę turi minėtose sutartyse nustatytos taisyklės“.

Nustatant, ar užsienio vienetas turi nuolatinę buveinę Lietuvoje, taip pat ar Lietuvos vienetas turi nuolatinę buveinę atitinkamoje užsienio valstybėje, visų pirma vadovaujamosi tarptautinėmis pajamų ir kapitalo dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartimis (toliau — DAIS), kai ji su tokia užsienio valstybe sudaryta ir taikoma.

Aiškinant DAIS nuostatas remiamasi Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) parengta Pavyzdine pajamų ir kapitalo mokesčių konvencija (toliau – Pavyzdinė konvencija) ir jos komentarais, tiek kiek 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojusi Daugiašalė konvencija, kuria įgyvendinamos su mokesčių sutartimis susijusios priemonės, keičia dvišalių DAIS konkrečias nuostatas, susijusias su nuolatinės buveinės nustatymu. Pavyzdinė konvencija ir jos komentarai nėra teisiškai privalomi dokumentai, tačiau yra vienas iš svarbiausių rekomendacinių šaltinių aiškinant DAIS, taip pat ir nuolatinės buveinės koncepciją.

4. Pavyzdinės konvencijos 5 straipsnyje nuolatinė buveinė apibrėžiama kaip nuolatinė ūkinės komercinės veiklos vieta, per kurią vienetas visiškai arba iš dalies užsiima ūkine komercine veikla.

Sąvoka „nuolatinė buveinė“ visų pirma apima:

- vadovybės buvimo vietą;
- filialą;
- įstaigą;
- gamyklą;
- dirbtuvę;
- kasyklą, naftos arba dujų gręžinį, karjerą arba bet kokią kitą gamtos išteklių gavybos vietą.

Pavyzdinėje konvencijoje nurodytas veiklos vietų sąrašas nėra baigtinis, todėl kitoje valstybėje vieneto veiklos vieta pripažįstama nuolatine buveine, tik jei atitinka visus tris kriterijus:

- 1) turi kitoje valstybėje egzistuojančią ūkinės komercinės veiklos vietą;
- 2) ūkinė komercinė veikla yra vykdoma nuolatos;
- 3) per tą ūkinės komercinės veiklos vietą vykdo savo ūkinę komercinę veiklą (ar jos dalį).

Jei bent vienas kriterijus, iš nurodytųjų, neįvykdomas – vienos valstybės vienetas nelaikomas turinčiu nuolatinę buveinę kitoje valstybėje.

Pirmasis kriterijus, kuriuo remiantis užsienio vieneto veikla pripažįstama nuolatine buveine, yra ūkinės komercinės veiklos vieta, kuri apibūdinama, kaip bet kokios patalpos ar įrengimai, taip pat ploto tam tikrose patalpose dalis, tam tikra geografinė teritorija ir pan.

Veiklos vieta nebūtinai turi nuosavybės teise priklausyti pačiam vienetai, tačiau vienetas turi turėti tą veiklos vietą savo dispozicijoje ir joje vykdyti savo veiklą. Laikoma kad vieta disponuojama, jei negalima sutrukdyti naudotis šia vieta be išankstinio sutikimo. Jei veiklos vietos kontrolė yra ribota, atsitiktinė arba laikina, nėra laikoma, kad subjektas verslo vieta disponuoja.

Pavyzdžiai

1. Pardavėjas reguliariai atvyksta į kliento darbo vietą, susitinka su bendrovės direktoriumi ir priima iš jo užsakymus. Šiuo atveju patalpomis, kuriose dirba klientas, pardavėjas nedisponuoja, todėl tokios patalpos nėra pripažįstamos pardavėjo verslo vieta.
2. Užsienio vieneto darbuotojas – grafikas, dvejus metus, tris kartus per savaitę, dirba klientui priklausančiame biurų pastate. Šiuo atveju biurų pastatas bus laikomas grafiko veiklos vieta, nes jame atliekamos svarbiausios grafiko darbinės funkcijos.
3. Užsienio vieneto patronuojančiojo subjekto darbuotojui leidžiama naudotis dukterinės įmonės biuru kitoje valstybėje pagal su patronuojamuoju vienetu sudarytą sutartį. Patronuojamojo vieneto darbuotojo tikslas užtikrinti, kad patronuojantysis vienetas tinkamai laikytųsi savo prisiimtų įsipareigojimų. Šiuo atveju patronuojamojo vieneto biuras bus laikomas patronuojančiojo vieneto veiklos vieta.

Ūkinės komercinės veiklos vykdymo vieta gali egzistuoti ir tuomet, kai nėra jokių patalpų arba jos nėra reikalingos vieneto veiklai vykdyti ir vienetas tiesiog turi tam tikrą plotą, kuriuo gali naudotis, ūkinei komercinei veiklai vykdyti.

Pavyzdžiai

1. Užsienio vienetas, kurio ūkinė komercinė veikla yra kelių tiesimas, dangų įrengimo darbai, bus laikomas vykdančiu savo veiklą ten, kur vyksta kelių tiesimo, dangų įrengimo darbai.
2. Prekybininkas, prekiaujantis gatvėje, bus laikomas vykdančiu veiklą ten, kur yra jo prekybinio stalo buvimo vieta.

Antrasis kriterijus suprantamas taip, kad vykdoma kitoje valstybėje ūkinė komercinė veikla yra laikoma nuolatine, jei ji trunka nemažiau nei šešis mėnesius ir yra užbaigtas komercinis operacijų ciklas. Nuolatinės buveinės egzistavimo pradžia sutampa su užsienio vieneto vykdomos veiklos per fiksuotą veiklavietę pradžia.

Atvejais, kai užsienio vieneto veikla yra nutraukiama dėl tam tikrų priežasčių (nesėkmingų investicijų ar pan.), nors buvo įkurta ilgalaikė veikla, užsienio vienetas gali būti laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę, jei veikla truko mažiau nei šešis mėnesius.

Jeigu užsienio vienetas veiklos vietą įkūrė tik trumpalaikėi veiklai, tačiau jos veikla truko tiek, kad ją galima vadinti nuolatine, tai toks vienetas taip pat gali būti laikoma veikiančiu per nuolatinę buveinę.

Pavyzdinėje konvencijoje nurodoma, kad jei veikla yra trumpalaikė, bet pasikartojančio pobūdžio (pvz., sezoninė veikla), tokiu atveju, atsižvelgiant į veiklos darbų pobūdį toje vietoje, gali būti laikoma, kad laiko reikalavimas dėl nuolatinės buveinės yra įvykdytas dėl pasikartojančio veiklos pobūdžio, nepaisant fakto, kad nuolatinis buvimas tęsiasi mažiau nei šešis mėnesius, jei dėl užsienio vieneto veiklos arba jos dalies specifikos užsienio vienetas vykdo trumpalaikę pasikartojančią (periodiškai kasmet, tačiau ne trumpiau kaip trejus metus) veiklą arba jos dalį. Sezoninių ar kitų laikinų darbų pertraukų laikas įskaičiuojamas į bendrą šešių mėnesių trukmę.

Nustatant, ar užsienio vienetas turi nuolatinę buveinę Lietuvoje, vadovaujamasi ir Lietuvos vidaus teisės aktais. Nuolatinumo apibrėžimas, atstovo (agento) statuso priklausomumo ar nepriklausomumo kriterijai nustatyti Finansų ministro 2002 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 54 „Dėl Užsienio vieneto veiklos nuolatinumo apibrėžimo ir Užsienio vieneto atstovo (agento) statuso priklausomumo ar nepriklausomumo kriterijų patvirtinimo“ (toliau – Įsakymas).

Nuolatinumo kriterijus Lietuvoje siejamas su dviem sąlygomis, t. y. vykdoma ūkinė komercinė veikla nėra laikina – trunka ne trumpiau kaip šešis mėnesius ir yra užbaigtas komercinis operacijų ciklas. Pagal minėtą Įsakymą, užbaigtą komercinį operacijų ciklą sudaro trys užsienio vieneto veiklos operacijų etapai:

- pirmąjį etapą sudaro viena arba kelios iš šių operacijų: rinkodara, įskaitant rinkotyrą, distribucija (paskirstymas), reklama, projektavimo ir tyrinėjimo darbai ir kitos iš esmės panašios operacijos;

- antrąjį etapą sudaro viena arba kelios iš šių operacijų: sandėliavimas, konsultavimas, užsakymų priėmimas, mokslinio tyrimo, bandomieji, konstravimo ir technologiniai darbai, gamyba, paslaugų teikimas ir kitos iš esmės panašios operacijos;

- trečiąjį etapą sudaro viena arba kelios iš šių operacijų: pardavimas, tiekimas, pristatymas, apmokėjimas (atlyginimas) ir kitos iš esmės panašios operacijos.

Užsienio vieneto veikla arba jos dalis, vykdoma ilgiau nei šešis mėnesius, nelaikoma nuolatine, jei užsienio vienetas neįvykdė visų užbaigto komercinio operacijų ciklo etapų. Tačiau, jei vienas iš komercinio operacijų ciklo etapų yra savarankiška užsienio vieneto veikla arba jos dalis, tai tokia veikla bus laikoma nuolatine, net jei ir nėra įvykdomi visi komercinio operacijų

ciklo etapai. Veikla nebus laikoma nuolatine, jei bent vienas šios veiklos komercinio operacijų ciklo etapų bus atliktas ne Lietuvoje, išskyrus, kai konkretus operacijų ciklo etapas, įvykdytas Lietuvoje, yra savarankiška užsienio vieneto veikla ar jos dalis.

Įsakymas taip pat nustato, kad užsienio vieneto veikla arba jos dalis, nors ir atitinka laikinos veiklos požymius, yra laikoma nuolatine, jei:

- ši veikla yra trumpalaikė, tačiau yra užbaigtas komercinis operacijų ciklas, galima aiškiai nustatyti jos vykdymo vietą Lietuvoje, ir pajamos, kurias užsienio vienetas uždirbo iš šios veiklos Lietuvoje, yra visos to užsienio vieneto pajamos iš šios veiklos, arba

- ši veikla dėl jos specifikos yra trumpalaikė pasikartojanti (periodiškai kasmet, tačiau ne trumpiau kaip tris metus) ir kasmet ši veikla yra užbaigtas komercinis operacijų ciklas, arba

- užsienio vienetas per mokestinį laikotarpį gavo daugiau kaip 15 000 eurų pajamų iš veiklos Lietuvoje, išskyrus atvejus, kai užsienio vienetas mokesčių administratoriui pateikia įrodymus, kad šios užsienio vieneto pajamos iš veiklos Lietuvoje sudaro mažiau kaip 15 procentų visų užsienio vieneto gaunamų pajamų.

Trečiasis kriterijus numato, kad veiklos vieta laikoma nuolatine buveine, jei vienetas per ją visiškai ar iš dalies vykdo ūkinę komercinę veiklą ir tais atvejais, jei visa arba pagrindinė vieneto veikla vykdoma per automatinę techninę įrangą, o darbuotojų veikla apsiribos tokios įrangos valdymu ir priežiūra.

Atvejais, kai užsienio vienetas sumontuoja automatinę techninę įrangą konkrečioje vietoje, tačiau vėliau ją perleidžia ar išnuomoja kitam subjektui, kuris ją valdo, nebus laikoma, kad egzistuoja nuolatinė buveinė. Nuolatinė buveinė būtų pripažįstama tik tuo atveju, jei vienetas, sumontavęs tokią įrangą, ją išlaiko ir valdo savo sąskaita. Nuolatine buveine užsienio vieneto veikla būtų pripažįstama ir tuo atveju, jei automatinę techninę įrangą valdo, eksploatuoja ir prižiūri priklausomas agentas.

Pavyzdys

Vokietijos įmonė Lietuvos įmonei pagal sudarytą sutartį suprojektavo, atvežė ir sumontavo automobilių kėbulų gamybai reikalingus įrengimus. Vokietijos įmonėje dirbantys ir atsakingi už mokymus asmenys apmokė Lietuvos įmonės darbuotojus, kaip tinkamai naudotis naujaisiais įrengimais. Vokietijos įmonė Lietuvos įmonei taip pat teikia šių įrengimų priežiūros ir garantinio aptarnavimo paslaugas. Įrengimus Lietuvoje nuolat prižiūri du Vokietijos įmonės darbuotojai, kurie keičiasi kas penkias savaites. Lietuvos įmonė Vokietijos įmonei reguliariai aštuonis mėnesius moka už įrengimų priežiūrą. Taigi tokia Vokietijos įmonė laikoma turinčia nuolatinę buveinę Lietuvoje, kadangi Lietuvoje ji turi veiklos vietą, per šią vietą vykdo savo ūkinę komercinę veiklą ir šią veiklą ji vykdo nuolatos (ilgiau nei šešis mėnesius).

5. Statybos aikštelė, statybos, surinkimo ar montavimo objektas arba su jais susijusi priežiūros ar konsultacinė veikla taip pat yra nuolatinė buveinė bet tik tada, kai tokia aikštelė, objektas ar veikla egzistuoja ilgesnį nei šešių mėnesių laikotarpį (atskirose DAIS numatyta, kad statybų aikštelė arba statybos ar instaliavimo projektas nuolatine buveine laikomi tik tuo atveju, jeigu jo trukmė ilgesnė negu šešis, devynis ar dvylika mėnesių).

Vienetas laikomas vykdančiu statybos veiklą kitoje valstybėje, jei:

- turi toje kitoje valstybėje statybos aikštelę, statybos, surinkimo ar įrangos objektą.
- teikia toje kitoje valstybėje su minėtais objektais susijusias priežiūros ar konsultacines paslaugas.

Sąvoka „statybos aikštelė, statybos, surinkimo ar įrangos objektas“ apima ne tik pastatų statybą, bet taip pat ir tiltų ar kanalų statybą, kelių ar vamzdynų tiesimą, žemės kasimo ar siurbimo darbus ir pan.

Vieneto kitoje valstybėje vykdomos veiklos nuolatinumo kriterijams su statybomis susijusių priežiūros ar konsultacinių paslaugų teikimui taikomos išimtys:

- 1) nėra reikalavimo turėti veiklos vietą tokių paslaugų teikimui;
- 2) su statybomis susijusi priežiūros ar konsultacinė veikla bus laikoma nuolatine buveine tik tuomet, kai bus vykdoma nustatyta laikotarpį – ilgiau nei šešis mėnesius (atskirose DAIS yra nustatytas ilgesnis būtinas veiklos laikotarpis).

Pavyzdys

Danijos įmonė pagal sutartį su Lietuvos įmone tiesia vamzdžius Lietuvoje. Vamzdynas tiesiamas per didelę teritoriją, skirtingu laiku darbai atliekami skirtingose tos teritorijos vietose, tačiau visi šie darbai sudaro vieningo projekto dalį. Darbus numatyta atlikti per dešimt mėnesių. Tokia Danijos įmonė laikoma veikiančia per nuolatinę buveinę Lietuvoje, kadangi jos veikla trunka ilgiau kaip šešis mėnesius.

Veiklos laikotarpio reikalavimas turi būti taikomas kiekvienai statybos aikštelei ar projektui atskirai. Statybos aikštelė turi būti laikoma atskiru vienetu, net jeigu yra sudarytos kelios sutartys, su sąlyga, kad ši aikštelė sudaro darnią komercinę ir geografinę visumą. Pagal šią nuostatą statybos aikštelė yra atskiras vienetas, net jeigu užsakymus pateikė keli asmenys (pvz., statomas namų kvartalas). Jeigu rangovas dėl to paties projekto sudarė keletą sutarčių arba vykdo keletą tarpusavyje komerciškai ir geografiškai susijusių projektų, tai šešių mėnesių laikotarpio skaičiavimo tikslams tai laikoma vienu projektu.

Pavyzdys

Suomijos įmonė Lietuvoje vykdo vieną gyvenvietės statybos projektą, tačiau sutartis dėl gyvenamųjų namų statybos užsienio valstybės įmonė yra sudariusi su atskirais užsakovais – būsimaisiais tos gyvenvietės gyventojais. Vienas namas pastatomas per penkis mėnesius. Gyvenvietės statybos projektas bus vykdomas dvejus metus. Tokia Suomijos įmonė laikoma veikiančia per nuolatinę buveinę, nes jos sudarytos sutartys yra tarpusavyje susijusios tiek komerciškai, tiek geografiškai.

Jeigu visi ar dalis darbų pavedama atlikti kitoms įmonėms (subrangovams), laikotarpis, kuriuo darbus atlieka subrangovas, turi būti įtraukiamas į laiką, kurį sugaišo generalinis rangovas, įgyvendindamas statybos projektą, vertinant ar generalinio rangovo veikla vykdoma per nuolatinę buveinę. Jei subrangovas yra užsienio valstybės įmonė, ji taip pat laikoma turinčia nuolatinę buveinę, jeigu jos pačios veikla trunka ilgesnį kaip šešių mėnesių laikotarpį.

Pavyzdys

Švedijos įmonė su Lietuvos įmone sudarė rangos sutartį statybos darbams atlikti. Visi darbai buvo atlikti Lietuvoje Švedijoje per dvylika mėnesių. Dalį darbų atliko pati Švedijos įmonė (šios įmonės darbuotojai Lietuvoje dirbo penkis mėnesius), kitiems darbams atlikti Švedijos įmonė, kaip generalinis rangovas, sudarė sutartis su dviem subrangovais – užsienio valstybės įmone ir Lietuvos įmone. Subrangovas – Lietuvos įmonė – Lietuvoje dirbo aštuonis mėnesius, subrangovas – užsienio valstybės įmonė – užsakytus darbus atliko per keturis likusius mėnesius. Švedijos įmonė – generalinis rangovas - laikoma veikiančia per nuolatinę buveinę Lietuvoje visu dvylikos mėnesių laikotarpiu, kadangi ši įmonė yra generalinis rangovas (neatsižvelgiant į tai, kad jos pačios darbuotojai Lietuvoje dirbo tik penkis mėnesius).

Siekiant nustatyti, ar buvo pratęsti atskirose sudarytose DAIS nurodyti laikotarpiai, kuriais nustatomi laikotarpiai, kuriems pasibaigus, konkretūs projektai ar veikla tampa nuolatine buveine:

a) jeigu užsienio vienetas vykdo veiklą kokioje nors kitos užsienio valstybės vietoje, kuri yra statybos aikštelė, statybos, surinkimo ar montavimo projektas, arba vykdo su ta vieta susijusią priežiūros ar konsultavimo veiklą, kai tai susiję su nurodyta veikla, ir ši veikla vykdoma per vieną ar kelis laikotarpius, kurių bendra trukmė viršija 30 dienų neviršijant atskirose DAIS nurodyto laikotarpio ar laikotarpių trukmės, kuriems pasibaigus, konkretūs projektai ar veikla tampa nuolatine;

b) jeigu susijusią veiklą toje kitoje užsienio valstybėje vykdo vienas ar daugiau su pirmiau minėtu vienetu glaudžiai susijusių vienetų toje pačioje statybos aikštelėje, statybos, surinkimo ar montavimo projekte skirtingais laikotarpiais, kurių kiekvienas ilgesnis nei 30 dienų,

šie skirtingi laikotarpiai pridedami prie bendro laikotarpio, per kurį pirmiau minėtas vienetas vykdė veiklą toje statybos aikštelėje, statybos, surinkimo ar montavimo projekte.

Nurodyta taisyklė dėl sutarčių išskaidymo nuostatų, kai užsienio valstybėje yra vykdoma veikla statybų aikštelėje, vykdomas statybos ar montavimo projektas, papildomai į periodą, kuris yra reikalingas siekiant kvalifikuoti nuolatinę buveinę, turi būti skaičiuojamos papildomos dienos, netaikoma veiklai, susijusiai su gamtos išteklių tyrinėjimu ir naudojimu.

Šešių mėnesių laikotarpis statybų aikštelėje pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kurią rangovas joje pradeda darbus, įskaitant visus parengiamuosius darbus, toje valstybėje, kurioje statybos vyks ar projektas bus vykdomas ir realiai egzistuoja iki tol, kol darbas užbaigiamas arba galutinai nutraukiamas. Jeigu darbai trunka ilgiau kaip šešis mėnesius, tai laikoma, kad projektas tampa nuolatine buveine nuo pat pirmos darbų vykdymo dienos. Laikotarpis, kuriuo rangovas arba subrangovas tikrina pastatą ar jo įrenginius, turi būti įtrauktas į laikotarpį, kuriuo egzistuoja statybos aikštelė.

Sezoninių ar kitų laikinų darbų pertraukų laikas įskaičiuojamas į bendrą šešių mėnesių trukmę. Sezoninės pertraukos taip pat apima ir darbų dėl blogo oro sustabdymo trukmę. Darbai gali būti laikinai nutraukiami, pavyzdžiui, dėl medžiagų ar darbo jėgos stygiaus. Projektas egzistuoja tol, kol visi darbai užbaigiami arba visiškai sustabdomi.

Pavyzdys

Latvijos įmonė pagal sutartį su Lietuvos įmone Lietuvoje renovuoja komercinei veiklai naudotiną pastatą. Visus darbus buvo planuota atlikti per penkis mėnesius, tačiau po keturių mėnesių darbai 45 dienoms buvo sustabdyti (tikėjai laiku nepristatė statybinių medžiagų), todėl darbai buvo baigti tik po šešių su puse mėnesio. Tokia Latvijos įmonė laikoma turinčia nuolatinę buveinę Lietuvoje, kadangi darbus ji vykdė ilgiau kaip šešis mėnesius (neatsižvelgiant į tai, kad darbai kuriam laikui buvo sustabdyti).

7. Paslaugų teikimas, įskaitant konsultacines paslaugas, kurias teikia užsienio vieneto tokiam tikslui pasamdyti darbuotojai arba kitas personalas, laikomas nuolatine buveine, jei tokio pobūdžio veikla (tam pačiam ar susijusiam objektui) Lietuvos teritorijoje bet kuriuo dvylikos mėnesių laikotarpiu, prasidedančiu ar pasibaigiančiu tais fiskaliniiais metais, ištiesai arba su pertraukomis trunka ilgiau kaip 183 dienas.

8. Užsienio vienetas taip pat laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę Lietuvos Respublikoje, jeigu jis gamtos išteklių tyrimui ar gavybai Lietuvos Respublikoje naudoja įrangą arba konstrukciją, įskaitant tam naudojamus gręžinius ir laivus.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 1 str. 3 punkte gamtos ištekliai apibrėžti kaip gyvosios ir negyvosios gamtos elementai, kuriuos žmogus naudoja arba gali naudoti savo poreikiams.

Gamtos išteklių tyrimo ir gavybos darbai gali būti atliekami bet kurioje Lietuvos Respublikos teritorijos, apibrėžtos PMĮ 2 str. 17 dalyje, dalyje. Tyrimas – tai darbai, atliekami ruošiant gamtos išteklius gavybai ar naudojimui ir siekiant gauti apie juos žinių, reikalingų priimti sprendimams. Šie darbai apima eksploatacinių gręžinių gręžimą, geofizinius, inžinerinius geologinius, geotechninius tyrimus ir kita.

Gamtos išteklių tyrimui ar gavybai naudojama įranga arba konstrukcija gali būti tiek stacionari, tiek kilnojama, ji taip pat apima gręžinius, laivus, platformas ir pan.

Kai užsienio vienetas gamtos išteklių tyrimo ar gavybos reikalams Lietuvos Respublikos teritorijoje naudoja įrangą arba konstrukciją, jis laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę.

Tuo atveju, kai gamtos ištekliams tirti ar gauti įrangą arba konstrukciją Lietuvoje naudoja užsienio vienetas, kuris yra rezidentas valstybės, su kuria Lietuva yra sudariusi ir taiko DAIS, bus laikoma, kad toks vienetas vykdo veiklą per nuolatinę buveinę Lietuvoje tik tuo atveju, jeigu ta veikla atitinka DAIS nustatytas sąlygas, t. y. ji Lietuvoje vykdoma DAIS nustatytą laikotarpį.

9. Vieneto vykdoma paruošiamojo ar pagalbinio pobūdžio ūkinė komercinė veikla nėra laikoma nuolatinė buveinė, kadangi veikla yra nutolusi nuo faktiškai gaunamo pelno, kuri būtų sudėtinga priskirti tokiai, kad ir pastoviai ūkinės komercinės veiklos vietai. Vienos valstybės vieneto kitoje valstybėje atliekama ūkinė komercinė veikla, kuriai taikoma tokia išimtis, turi būti skirta tik pačiam vienetui.

10. Paruošiamojo ar pagalbinio pobūdžio veikla apima:

a) patalpų, kurios skirtos tik sandėliuoti, eksponuoti arba pristatyti įmonei priklausančius gaminius ar prekes, naudojimą;

b) įmonei priklausančių gaminių ar prekių atsargų, skirtų tik sandėliuoti, eksponuoti arba pristatyti, laikymą;

c) įmonei priklausančių gaminių arba prekių atsargų, skirtų tik perdirbti kitoje įmonėje, laikymą;

d) nuolatinės ūkinės komercinės veiklos vietos, naudojamos tik įmonei reikalingiems gaminiams arba prekėms įsigyti ar jai reikalingai informacijai rinkti, laikymą;

e) nuolatinės ūkinės komercinės veiklos vietos išlaikymą vien tik a–d punktuose nenurodytos veiklos vykdymo įmonės vardu tikslais, jei ta veikla yra parengiamoji arba papildoma;

f) nuolatinės ūkinės komercinės veiklos vietos, naudojamos tik bet kuriam šios dalies a–e punktuose išvardytos veiklos deriniui, laikymą, jei visa tokios ūkinės komercinės veiklos vietos veikla, kuriai sąlygas sudaro toks derinys, yra parengiamojo arba pagalbinio pobūdžio.

Šis punktas apima atvejus, kai vienos valstybės vienetas kitoje valstybėje turi komercinės-ūkinės veiklos vietą, kuri naudojama kelioms a) – e) punktuose išvardytoms veikloms. Vienos valstybės vienetas nelaikomas turinčiu nuolatinę buveinę kitoje valstybėje, jeigu toje kitoje valstybėje jis turi ūkinės komercinės veiklos vietą, per kurią vykdo a) – e) punktuose išvardytą veiklą, tačiau veikla, kurią apsprendžia toks derinys, yra tik pagalbinio ar paruošiamojo pobūdžio. Kiekvienas atvejis turi būti nagrinėjamas atskirai, kadangi veikla, kurią apsprendžia toks derinys, ne visada yra tik pagalbinio ar paruošiamojo pobūdžio.

Jei bet kokia kita neaprašyta veikla yra pagalbinio pobūdžio, tokios veiklos vykdymas nuolatinės buveinės nesukuria. Aukščiau išvardintų punktų jungtinė veikla, jei jų kombinaciją galima būtų laikyti pagalbinio pobūdžio veikla, taip pat nesukuria nuolatinės buveinės.

Paruošiamojo ar pagalbinio pobūdžio veikla gali būti nuolatinė, jei:

- glaudžiai susiję vienetai vienoje iš valstybių (toje pačioje ar skirtingose valstybės vietose) vykdo veiklas, kurios nors atskirai ir yra pagalbinio ar paruošiamojo pobūdžio, tačiau kartu yra nuoseklios ūkinės veiklos dalis, arba

- vienas iš glaudžiai susijusių vienetų toje valstybėje veikia per nuolatinę buveinę, o kitas vykdo paruošiamojo ar parengiamojo pobūdžio veiklą, kurios kartu yra nuoseklios ūkinės veiklos dalis.

Veikla nebus paruošiamojo ar pagalbinio pobūdžio, jei vienetas ar su juo glaudžiai susijęs vienetas toje pačioje valstybėje jau vykdo veiklą per nuolatinę buveinę arba jie vykdo kelias veiklas, kurios, paėmus bendrai, negali būti vertinamos kaip paruošiamojo ar pagalbinio pobūdžio, jei abiem atvejais tokios veiklos sudaro darnią verslo grandinę ir yra susijusios.

11. Asmuo arba vienetas yra glaudžiai susijęs su kitu vienetu, jei, remiantis visais reikšmingais faktais ir aplinkybėmis, vienetas ir asmuo kontroliuoja vienas kitą arba juos abu kontroliuoja tie patys asmenys ar vienetai. Asmuo ar vienetas laikomi glaudžiai susiję su vienetu, jei kuriam nors iš jų tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso daugiau nei 50 proc. kito asmens turtinių interesų (arba, jei tai vienetas, bent 50 proc. visų vieneto akcijų suteikiamų balsų ir vertės vieneto nuosavybės) arba jei kitam asmeniui tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso daugiau kaip 50 proc. asmens ar vieneto turtinių interesų (arba, jei tai vienetas, bent 50 proc. visų vieneto akcijų suteikiamų balsų ir vertės vieneto nuosavybės), kaip nustatyta Pavyzdinės konvencijos 5 straipsnyje

12. Vienos valstybės vienetas laikomas veikiančiu per nuolatinę buveinę kitoje valstybėje, jeigu toje kitoje valstybėje jo naudai veikia priklausomas agentas. Priklausomas agentas gali būti ne tik fizinis, bet ir bet kuris kitas asmuo. Jis nebūtinai turi būti kurios nors valstybės rezidentas ar turėti ūkinės komercinės veiklos vietą.

Vienetas laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę, jei asmuo (priklausomas agentas):

- veikia jo naudai ir
- nuolat sudarinėja sutartis ar lemia jų sudarymą, ir
- sutartys sudaromos arba įmonės vardu, arba dėl įmonės disponuojamų prekių pardavimo ar paslaugų suteikimo.

Nurodytų priklausomo agento požymių visuma užtikrina, kad vienetas veikia per nuolatinę buveinę.

Vienetas laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę Lietuvoje esant bet kokiai veiklai, kurios asmuo (agentas), išskyrus tokį, kuris turi nepriklausomo agento statusą, imasi vieneto vardu, nebent tokia veikla, jeigu ją vykdytų vienetas per nuolatinę kitoje valstybėje esančią šio vieneto veiklos vietą, nesuteiktų pagrindo laikyti, kad ta nuolatinės veiklos vieta yra nuolatinė buveinė pagal DAIS pateiktą nuolatinės buveinės apibrėžtį.

Sutartys, kurias sudaro priklausomas agentas – tai sutartys, kurios yra susijusios su vieneto įprastine veikla ir yra įpareigojančios vienetai jas vykdyti.

Vieneto veikla nuolatine buveine taip pat pripažįstama, kai priklausomas agentas ne tik formaliai sudaro sutartis kito vieneto vardu, bet aktyviai dalyvauja užimant svarbią vietą derybose. Svarbi vieta derybose apima sprendimų priėmimą (dalyvavimą sprendžiant esmines sutarties sąlygas, tokias kaip kainodara, pristatymo terminai, paslaugų apimtis ir kt.), derybų vedimą (vadovavimą deryboms, valdymą ir koordinavimą derybų procese), įgaliojimus (turėjimą reikiamų įgaliojimų sudaryti, pakeisti ar nutraukti sutartis kito vieneto vardu), gebėjimą daryti reikšmingą įtaką galutiniam derybų rezultatui, net jei formalūs sprendimai priimami kitur ir pan. Jeigu asmuo vieneto vardu derasi dėl sutarčių sudarymo, dėl jose numatomų detalių ir aplinkybių, tai laikoma, kad toks asmuo turi įgaliojimą vieneto vardu sudaryti sutartis, nors pačią sutartį vėliau pasirašo kitas asmuo arba ji pasirašoma toje valstybėje, kurioje tas vienetas yra.

Užsienio vieneto veikla per nuolatinę buveinę laikytinos visos tokio asmens sudarytos sutartys užsienio vieneto vardu.

Jeigu užsienio vienetas vykdo ūkinę komercinę veiklą per priklausomą atstovą (agentą), turintį ir nuolatos vykdančią teisę vieneto vardu sudaryti sutartis, tai šis vienetas gali būti laikomas veikiančiu per nuolatinę buveinę, net jei neturi pastovios veiklos vykdymo vietos.

Jei agentas būtų pripažintas nepriklausomu agentu, nuolatinė buveinė nebūtų sukurta, tačiau tuo atveju, jei agentas veikia išimtinai arba beveik išimtinai vieneto naudai su kuria jis yra glaudžiai susijęs (reikalingas daugiau kaip 50 proc. valdymas), jis nebūtų laikomas nepriklausomu agentu.

13. Jeigu užsienio vieneto naudai veikiantis asmuo vykdo veiklą Lietuvoje kaip nepriklausomas atstovas (kai vienetas tik užsiima ūkine komercine veikla per brokerį, komisionierių arba bet koki kitą nepriklausomo agento statusą turintį agentą, jeigu tokie asmenys veikia savo įprastinės ūkinės komercinės veiklos ribose), vienetas nelaikomas veikiančiu Lietuvoje per nuolatinę buveinę. Tačiau kai toks agentas veikia vien tik arba beveik vien tik to vieneto vardu ir kai sąlygos tarp agento ir vieneto skiriasi nuo tų, kurios būtų sudarytos tarp nepriklausomų asmenų, toks agentas nelaikomas nepriklausomą statusą turinčiu agentu.

Pavyzdys

Danijos įmonė su Lietuvos įmone sudarė sutartį dėl pirkėjų paieškos Danijos įmonės gaminamiems įrengimams. Pagal šią sutartį Lietuvos įmonė Lietuvoje tik ieško tų įrengimų galimų pirkėjų. Vėliau Danijos įmonė pati su surastais galimais pirkėjais derasi bei sudaro pardavimo sutartis. Lietuvos įmonė gauna 5 proc. nuo kiekvieno Lietuvoje parduoto įrengimo kainos. Tokias pačias paslaugas Lietuvos įmonė taip pat teikia ir kitoms užsienio valstybių įmonėms – ji veikia tik kaip prekybos tarpininkas, pati tų prekių neįsigydamą. Tokia Lietuvos įmonė laikoma nepriklausomu agentu ir nesukuria nuolatinės buveinės Danijos įmonei.

14. Tai, kad vienetas, užsienio valstybės rezidentas, kontroliuoja ar yra kontroliuojamas kito vieneto, kuris yra kitos užsienio valstybės rezidentas arba kuris vykdo ūkinę komercinę veiklą (per nuolatinę buveinę arba koku kitu būdu) toje kitoje užsienio valstybėje, savaime dar nereiškia, kad vienas šių vienetų yra kito nuolatinė buveinė.

Pavyzdžiai

1. Visos Lietuvos įmonės akcijos priklauso Danijos įmonei, todėl Danijos įmonei kasmet išmokami dividendai. Jokios kitos veiklos ta užsienio įmonė Lietuvoje nevykdo, todėl nėra veikianti per nuolatinę buveinę Lietuvoje.
2. Visos Lietuvos įmonės akcijos priklauso Švedijos įmonei, todėl Švedijos įmonei kasmet išmokami dividendai. Be to, Lietuvos dukterinė įmonė turi įgaliojimą patronuojančiosios Švedijos įmonės vardu sudarinėti jos gaminamų prekių pardavimo sutartis ir tokias sutartis reguliariai sudaro. Lietuvos įmonės sudaromų sutarčių pagrindu Švedijos įmonė vykdo pardavimus. Tokia patronuojanti Švedijos įmonė laikoma veikiančia per nuolatinę buveinę Lietuvoje.

15. Tuo atveju, jeigu valstybėje, kurioje yra vykdoma užsienio vieneto veikla, yra registruota šio vieneto dukterinė įmonė, savaime nereiškia, kas užsienio vienetas turi toje valstybėje nuolatinę buveinę, todėl kiekvienu atveju būtina vertinti, kokią konkrečiai veiklą vykdo dukterinė įmonė ir ar tokia veikla nėra užsienio vieneto veiklos per nuolatinę buveinę išraiška.

16. Užsienio valstybių įmonių filialai bei užsienio valstybių bankų filialai (skyriai) laikomi nuolatinėmis buveinėmis PMĮ tikslams, jeigu atitinka PMĮ 2 str. 22 dalyje išvardytas sąlygas.

Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.56 straipsnio nuostatomis, juridinio asmens atstovybė yra juridinio asmens padalinys, turintis savo buveinę ir turintis teisę atstovauti juridinio asmens interesams ir juos ginti, sudaryti sandorius bei atlikti kitus veiksmus juridinio asmens vardu, vykdyti eksporto ir importo operacijas, tačiau tik tarp užsienio juridinių asmenų ar kitų organizacijų, įsteigusių atstovybę, arba su ja susijusių įmonių, įstaigų ar organizacijų ir atstovybės. Juridinio asmens atstovybė nėra juridinis asmuo.

Tačiau tais atvejais, kai užsienio vienetas per tokią atstovybę vykdo veiklą, atitinkančią PMĮ 2 str. 22 dalyje išvardytas sąlygas, jis šio įstatymo tikslams laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę.

17. Nuolatinės buveinės registruojamos Mokesčio mokėtojų registre. Mokesčio mokėtojų registro nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. rugsėjo 6 d. nutarimu Nr. 1059 „Dėl Mokesčio mokėtojų registro įsteigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“. Užsienio valstybių įmonių nuolatinės buveinės, kurių teisinis įregistravimas Lietuvos Respublikos įstatymuose nenumatytas, privalo šiame registre registruotis pagal veiklos vykdymo vietą ne vėliau, kaip per 5 darbo dienas nuo veiklos vykdymo Lietuvoje pradžios.

18. Jeigu, remiantis DAIS nuostatomis, užsienio vienetas nėra laikomas Lietuvoje vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę, tačiau toks užsienio vienetas laikomas vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę remiantis PMĮ nuostatomis, tai tokia nuolatinė buveinė turi būti registruojama Lietuvoje, tačiau pelno mokesčio deklaraciją privalo pateikti ir pelno mokesčių mokėti tik tada, kai įvykdo DAIS nustatytas nuolatinės buveinės būtinąsias sąlygas, t. y. jei statybos teritorija, statybos, surinkimo ar įrangos objektas egzistuoja arba su tuo susijusios priežiūros veikla vykdoma ilgiau nei numatyta konkrečioje DAIS.

19. Jeigu, remiantis DAIS nuostatomis, užsienio vienetas laikomas Lietuvoje vykdančiu veiklą per nuolatinę buveinę, tačiau užsienio vieneto per tą nuolatinę buveinę gaunamas visas pelnas arba jo dalis yra neapmokestinami, tai tokia nuolatinė buveinė privalo tvarkyti apskaitą, teikti deklaracijas ir ataskaitas bei vykdyti mokesčius išskaičiuojančio asmens prievolės taip, kaip ir kitos nuolatinės buveinės, tačiau pati pelno mokesčio nemoka, arba moka tik nuo tos pelno dalies, kuri pagal DAIS nuostatas gali būti apmokestinama Lietuvoje.

20. Nuolatinės buveinės:

- mokestinis laikotarpis nustatomas remiantis PMĮ 6 str. 1, 2 ir 5 dalimis;
- mokesčio bazė nustatoma remiantis PMĮ 4 str. 3 d. 1 punktu;
- pelno mokesčio tarifas nustatytas PMĮ 5 str. 1 d. 1 punkte;
- apmokestinamasis pelnas apskaičiuojamas remiantis PMĮ 11 str. 2 dalimi.

21. Lietuvoje įsteigta užsienio vieneto nuolatinė buveinė priskiriamos sąnaudos nustatomos vadovaujantis Atskaitymų, susijusių su pajamų uždirbimu per nuolatinės buveinės, nustatymo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 5 d. nutarimu Nr. 321.